

AYDIN
SİMŞEK

YAZMA
YARATMA ve
OKUMA
CESARETİ

Yaratıcı Yazarlık Atölyesi

DESTEK
Yayınları

DESTEK YAYINLARI: 1017
ARAŞTIRMA/İNCELEME: 244

AYDIN ŞİMŞEK / YAZMA, YARATMA VE OKUMA CESARETİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalođlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergöl
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Aydın Őimők
Sosyal Medya-Grafik: Tuđçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ekim 2018
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-493-2

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mah. Gümüősu Yu Cad.
Odin İş Mrk. B Blok No. 403/2
Zeytinburnu / İstanbul

AYDIN
ŞİMŞEK

YAZMA
YARATMA ve
OKUMA
CESARETİ

Yaratıcı Yazarlık Atölyesi

Aydın Şimşek; 1980'den itibaren *Virgöl, Varlık, Defter, Fanatik, Damar Argos, Edebiyat Eleştiri, Agora, Bilim ve Ütopya, Kum, Sanat Olayı, Papirüs, Parantez* (Almanya), *Visions* (Amerika) *Kuş* (Eski Yugoslavya) *Sanat Edebiyat* gazetesi (İngiltere) *Cumhuriyet, Cumhuriyet Kitap* eki, *Gündem* gazetesi, *Radikal Kitap* eki vb. dergi ve gazetelerde şiirleri, deneme ve eleştiri yazıları yayımlandı.

Yazıları ve şiirleri çeşitli dillere çevrildi. Yurtiçi ve yurt dışında konferanslar verdi.

ODTÜ, Tömer, Nâzım Hikmet Kültür Merkezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde ve Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaratıcı Yazarlık Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde, Teos Yazarlarevi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde "Yaratıcı Yazma" üzerine dersler verdi.

Cumhuriyet Kitap eki yazarla ilgili özel bir sayı yaptı.

Damar Dergisi Emek Ödülü, Eskişehir Sanat Günleri Onur Sanatçısı, Buyaz Derneği Onur Ödülü, İnsan Hakları Derneği Onur Ödülü gibi birçok ödüle layık görüldü.

Şiir Kitapları

Ertelenmiş Buluşma (1984)

Arınmış ve Ölümsüz (1989 İHD Şiir Ödülü)

Ayrılıklar İmgedir (1996 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü)

Aşk Ayrılığı da Bilir (2001 Ses Şiir Ödülü/İbrahim Yıldız Şiir Ödülü)

Susmalar Kitabı (2003 Behçet Aysan Şiir Ödülü)
Sesler Kitabı (2007)
Adalar Kitabı (2010 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü)
Bahçeler Dili (2013)

Roman

Kopuk ve Hiç (2017)

Araştırma - İnceleme Kitapları

Siyasal Tarih Sürecinde Sanat ve İktidar
Estetik ve Mücadele Estetiği
Yaratıcı Yazarlık ve Deneysel Düşünme
Bebek Patikleri: ele avuca sığmayan bir tür: KISA ÖYKÜ
Calvino'yu Niçin Okumalı?
Hızın ve Devrimin Sanatı: Fütürizm

İÇİNDEKİLER

Yazmanın Dayanılmaz Cazibesi..... 11

1. Bölüm

YAZAR ADAYININ SERÜVENİ 15

Yazmak ve Okumak..... 15

Yazma Tutkusunu 23

Puslu Yollara Çıkmak ya da Yoldan Çıkmak... 23

Yazınsal İçgüdü 50

Yazan Kişiden Yazar Kişiye..... 59

Kurma Cesareti- Yıkma Cesareti 69

2. Bölüm

BİR OYUN ALANI OLARAK KURMACA..... 81

Klasik Anlatının Temel Unsurları..... 81

Klasik Anlatının Unsurları: 86

1- Veri Toplamak: 86

2- Metnin Genel Anatomisini Çizmek:..... 91

3-Bütüncül Etki Yaratmak: 100

4- Diyaloglar, Monologlar ve Bakış Açılıarı: 111

5- Kişilerin Özellikleri:..... 120

6- Kişileri ve Kişilikleri Yaratma Yöntemleri:..... 127

3. Bölüm

KURGUNUN YENİ GERÇEKLERİ	137
Modern Anlatının Unsurları.....	137
Psikolojik Zaman	138
Anlam ve Gezinti	151
Felsefenin Dili-Dilin Felsefesi	157
Her Zaman Denemeye Değer	163
Anlatı Dilinin Vazgeçilmez Özellikleri	173
Hızı Yavaşlatmak	173
Hızdan Daha Hızlı Hareket Etmek.....	177
Biçem Denemeleri	179
Yola Çıkış	179
Okunamayan Mektuplar	186
Deneysel Edebiyat Özgürleştirir	190
Sanatın ve Kurmacanın Başkaldırısı:	
Ütopya, Distopya ve Apokaliptik.....	200
Ütopya ve Ütopyacılık:	200
Sanatın yeni itiraz dili: Distopya	205
Apokaliptik Metinler:.....	223
Kiyamet Kopmak Üzere... ..	223
Son Söz... ..	229
Kendime Öneriler... ..	229
Yazmaya Yönelenler İçin Başucu Kitaplığı	233

...uzun soluklu bir yolculuğa çıkıyorsun, üstelik bu yolculuğa seni kimse davet etmemişken... yol ayrımlarının bol olduğu bir ormana doğru... patikalar da senin, geniş yollar da... yemyeşil göl kıyılarında dinlenmek de suya hasret kalmak da seni bekliyor... ateş içinde yanarken birden buza kesmek de... bu yolculukta en yakın dostlarının usta birer hançer taşıyıcısı olduğunu, en çok da onlara sırtını döndüğünde öğreneceksin... ne kadar kalabalıksan o kadar yalnızsın, ne kadar yalnızsan o kadar içindesin insanın... yazıya, yazmaya inanacaksın ama ideal metnin olmadığını da bileceksin... yani yazı karşısında bir zavallı olduğunu... unutma ki senden önce söylenmişlerin bir tekrarıdır, oradan çıkabilmek için orada çok uzun süre kalmak zorunda olduğunu er geç anlayacaksın... hiçbir zaman yazar olamayacaksın, olsan olsan yazan birisisin... yani yine de ısrar ediyorsan, yazan kişiden yazar kişiye doğru yürümek zorunda kalacaksın ya... bu yol da yolculuk da daha meşakkatli, daha ağır, daha da yıpratıcı... neden diye soracaksın şimdi... her dönem onca insan yazar ama onca insan sadece bir kişinin yazar olması için yazdığını bilmeden yapar bunu...

bu da mutlu kılacaksa seni, kulağına fısıldamak isterim: *yol yolcusuna kıymaz...*

Yazmanın Dayanılmaz Cazibesi

Uzun yıllardır çeşitli kurum ve kuruluşlarda “*Yaratıcı Yazarlık*” adı altında dersler veriyorum. Bu çalışmalar hem kuramsal hem de uygulamalı bir alanda gerçekleşiyor. Kitabın içeriği de, derslerdeki notlara, tartışmalara, doğaçlamadan akan düşüncelere, bu düşüncelerin analizlerine, atölye çalışmalarında yer alan yazar dostlarımla birikim ve önerilerine, çoğu zaman da deneysel-yaratıcı bir cesarete dayanmaktadır.

Bu tür çalışmalar yapısal bir özellik taşımaz, o nedenle de “*yazar yetiştirme*” gibi iddiaları olamaz. Atölyeler bir bakıma, *yazı sanatına* bakış biçimlerini, yazarların doğrudan deneyimlerini ve yaygınlaşmış yazı dinamiklerini adaylarla paylaşmak üzerinden ilerler. Her katılımcının doğrudan deneyebilmesinin önünü açmak için, küçük bir cesaretlendirme de denilebilir.

Bunun yanı sıra, her katılımcı, “*bir başka yazarın/yazarların yazın serüvenine*” ucundan kıyısından eklenmektedir. Böyle olunca da atölyeler belli bir kurallar dizgesi ve öğretiler sistematiği olmaktan çok, bireysel bir süreç olarak ilerlemektedir. Zaten ilk vurgulanan da yazmanın bireysel bir süreç olduğudur. Katılımcılar atölye paylaşımından “*kendince*” sonuçlar çıkaracaktır. Sadece bu alana uzun yıllar emek vermiş ve kendi yazınsal çalışmalarlarıyla belli bir yere gelmiş olan yazarların, yazar adaylarına önerileri olacaktır. Ve olsa olsa her yazar kendince bir anlam oluşturacaktır.

Bu bağlamda yazma deneyimlerini aktaran yazarların, katılımcı- larla paylaşımı da sınırlı bir anlam taşır.

Bu tür çalışmaya katılanların bir kısmı yazmanın zorluklarını algılayıp yazı serüvenine daha ciddi emek veriyor. Bir kısmı ise bilinçli okur olmayı önemsiyor. Önlerine gelen metinlerde ne- ler aramaları gerektiğini, bir metne nasıl bakacakları konusunda daha dikkatli ve bilinçli oluyorlar. Bu çalışmalar yazar yetiştirmek gibi bir iddia taşımasa da, iyi okurlar yetiştirebilir. Okur profili yazar profili kadar önem taşıyor.

Diğer yandan atölyeler katılımcılar içerisinde, gerçek anlamda **yazma yeteneği** olan ve yazma serüvenine emek verecek olanların önünü açıyor. El yordamıyla bulabilecekleri “*Yazı disiplinlerini*” birikimi olan yazarlardan alarak, -düşü kalka ilerlemek yerine- *seçmeye-beğenmeye-bilince* tutunarak ilerliyorlar. Yazmanın iki et- kin unsuru olan **sezgi** ve **bilincin** bir arada nasıl çalışacağını öğre- nirken, sezgi dünyasının çağrışımlarına da yönelerek, bilgi-bilinç saltlığına karşı kimi deneyimler kazanıyorlar. Modern dünyanın durmadan çoğalttığı *araçsal akıl* karşısında, tek başına yeteneğin yeterli olamayacağını da çoğu zaman bu atölyelerde fark ediyorlar. Katılımcılar açısından önemli bir başka sonuç ise, yazı dinamik- leri üzerine kafa yormuş, bu konuda yol açıcı olmuş yazarlarla, onların yapıtlarıyla tanışıyor olmalarıdır.

Genel olarak atölye katılımcılarının eğilimleri *düzyazı metin- ler* üzerine yönelik. Önceki kitaplarımda da sık sık vurguladığım gibi, öykünün, özellikle de romanın yükselen çizgisi geçerliğini koruyor. Katılımcıların birçoğu da bu disiplinler içinden üretmek istiyor. Bunda düzyazının, “*hem sıradan hem de karmaşık şeyleri işlemeye uygun*” yazınsal bir biçim olmasının etkisi var.

Virginia Woolf un *Sanatın Dar Köprüsü* adlı deneme yazısı, *düzyazı* için yeterince açıklayıcıdır: “...*düzyazı her yere girip çıkabileceği kadar alçakgönüllüdür; onun için hiçbir yer girilmeyecek kadar aşağılık, pis ya da sefil olamaz. Hem çok sabırlı hem de çok mülkiyetçidir. Uzun, yapışkan diliyle gerçeğin bütün küçük ayrıntılarını yalayıp yutar, sonra da bu ayrıntıları çok derin labirentlerde biriktirir; arkasında yalnızca mırıltıların, fısıltıların duyulabileceği kapıları sessizce dinler durur.*”^{*} diyor **Woolf**.

Genel bir görüş olarak, tanrı vergisi ilk cümlelerin nereden nasıl geldiğini tam olarak açıklayamasak da, sonrasının ciddi bir disiplini içinde ilerlediğini biliyoruz. Yani emek, emek, emek... denilebilir. Bu bakımdan, “*Yazar hiçbir koşulda yazmaktan vazgeçmeyen insandır*” denilmesi anlamlıdır. Büyük yazarların sıklıkla, *yazmaya başlamakla-yazmayı sürdürmek* arasındaki farklara vurgu yaptıklarını biliyoruz. Başlamak için sistematik nedenler olmasa da, bir şeyin yazmaya ilk adımı attırdığını ama *o şeyin* anlamlı boyut kazanması için de, yoğun çalışmaya gereksinim duyulduğunu söylemek olası. Hele hele de roman, öykü gibi disiplinlerde masa başında oturmak, ısrarla yazmayı sürdürmek metnin yazardan beklediği önemli bir özelliktir.

“*Roman önüne, öykü yıldızlara, şiir ise komşu kızı ya da komşu oğluna*” bakarak yazılır üzerinden bir ironi dolaşır yazarlar arasında. Şakası bir yana, söylemin göndermeleri hem şaire hem öykücü hem de romancıya uygun gibi duruyor. Şiir dilinin sınırsızlığı ve deneyselliği, öykünün disipline gelmeyen yanı ve romanın tam bir disiplin işi olmasıyla bütünleşiyor. Ancak bu disiplinlerin tümünde, kurulmaya çalışılan şeyin (şiir, öykü, roman) inşasının tamamlanması için, çalışmak şarttır. Öyleyse “*yazma disiplini*” önkoşullardan

---

* Jean Paul Sartre, *Edebiyat Nedir?*. Can Yay.

birisidir dersek abartmış olmayız. Kimi yazarların her gün masaya oturup, kalem ve kağıdı alıp, o boş sayfaya uzun uzun baktığını, kimilerinse gelişigüzel boş sayfayı doldurduklarını duymuşumdur. Bu bir bakıma yazma alışkanlığını pekiştirmek için de yapılan bir çalışma olsa gerek; böylelikle masa başına her gün oturan yazarın kaleminin ucu daima açık olacaktır. Bu durum zihnin de kurmacaya odaklanmasını kolaylaştıracaktır.

Bu kitapta; hem yazın hayatı içerisinde geçirdiğim kırk yılda yaşadığım doğrudan deneyimler var hem de benden önceki yazarların birikimleriyle yaptığım iş birlikleri. Öyleyse her yazar kendisinden önce yazılanlarla birlikte kendisidir ve kendisiyle birlikte gelecekteki yazarlardır. Ben sadece araya girmiş görünüyorum. Yani önermelerimin tümü “kendimce” ile sınırlıdır.

1. Bölüm

YAZAR ADAYININ SERÜVENİ

YAZMAK ve OKUMAK

“Eğer okumak için zaman bulamıyorsanız yazmak için de zamanınız yoktur. Bu kadar basit.”

Stephen King

Uzun zamandır yazmaya çabalayan; şiir, deneme, eleştiri, roman, kuram kitapları olan birisiyim. Bu güne kadar doğrudan deneyimleyerek öğrendiğim önemli şeylerden birisi de, bireysel olanların kesin bir çizgide tutulmasının, kurallar içinde tanımlanmasının ve belli bir doğrunun parçası olarak sabit kalmasının mümkün olmadığıdır. O nedenle de, bireysel olanların toplumsal akılla, her yönüyle kavranılması da açıklanması da pek mümkün değildir. Bireyi oluşturan şeylerin ne kadarına birikimimiz ve akılcı yöntemlerimiz ulaşabilir ki? Hele bir de bilinç dışında duranlar... Travmalar, çocukluk, içine doğulan coğrafya, içinde büyülen dil ve zorunlu olan üst dil, aile, okul, iş hayatı... Tüm bunların bireydeki etkisinin tam olarak karşılığını söyleyebilir miyiz?

Yazmak da bir tür *yaratıcı eylem* olduğuna göre; yaratıcılığın yalnızlığa kadar inen ve çoğu zaman toplum tarafından anlaşılmayan, hatta anlam verilemeyen yanının olması bu eylemi iyice bireyselleştiriyor. Böyle dramatik bir durumun içinde, bir tür iyileşme ve iyileştirme amacına odaklanmak ya da egemen akıl tarafından üstü örtülen değeri/değerleri yeniden ortaya çıkarmaya yönelmek... Hem fiziksel hem de ruhsal olarak bedel ödemenin neredeyse kaçınılmaz olacağı yazınsal yaratım içinde olmak pek de akıl işi olmayan bir durum gibi gözüküyor.

Hele hele günümüzde tekno sermayenin devasa işleyişi içerisinde, hayatın oldukça hızlanmış olması da ayrı bir sorun gibi dururken. Hız denilen bu yeni ideolojinin gündelik yaşamımızdan tutun da geleceği ilişkin tüm planlarımıza müdahale ettiği düşünülürse, üstelik bu müdahale şeklinin kesintisiz bir güç olduğu algılanırsa, bireyin tüm oluşumlarına ulaşmak pek mümkün gözüküyor.

Yeni meslek gruplarının etkin ve dinamik bir şekilde hayatı kuşattığına tanıklık ediyoruz. Dünya Ekonomik Forumu'nun "Geleceğin Meslekleri" raporuna göre, şu an ilkokula başlayan çocukların %65'i henüz var olmayan mesleklerde çalışacak. Bu mesleklerden bazılarını anımsatmak isterim: Veri Analistleri ve Veri Güvenlikçileri, Yaratıcılık Danışmanları, Nesnelere İnternetçisi (yakında nesnelere arasında doğrudan bağlantıların gerçekleşeceği öngörülmekte). Nano Teknoloji Mühendisliği, Biyokimya-Biyomedikal ve Genetik Mühendisliği, Robot Mühendisliği, Mikro Cerrahi Tıp, Sanal Güvenlik Sistemleri, Sanal Ekonomi ve Sanal Para Yöneticiliği, İş Sürekliliği Uzmanlığı, Siber Müşteri Analistliği ve Siber Konsiyerj, Bloggerlık, İçerik Yöneticisi, Online Politik Kampanya Yöneticiliği, Video Gazetecilik, Okul-Ev İlişkiler Uzmanlığı, Çevre Yenileme Uzmanlığı

ğı, Yeşil Pazarlamacılar, Enerji Brokerları, Gaz Toplama Sistemi Operatörleri, Molekül Biyoloji Uzmanlığı, Yapay Zeka Yazılım Uzmanlığı, Yapay Organ Tasarımcıları, Ekoloğluk, Ergonomi Mühendisliği, Gıda Mühendisliğindeki yeni tasarımlar, Uzay Mühendisliği, Enerji, Medya ve Eğlence sektöründe beklenen güçlü değişimler... Bu gibi yüksek teknolojik atılımların klasik eğitimi, hukuk içeriklerini, etik-estetik değerleri hızla aşındırdığını da görmeye başladık.

Aslında bu devinim dünden bugüne sürüyor. Özellikle de 16.yy ile başlayan *Keşifler Çağı* “*yeninin aramışı*” için, hem ekonomik alt yapıları güçlendirdi hem de rekabetçi sistemler yarattı. Son yirmi yıl içerisinde ise tarıma dayalı ekonomilerin büyük bir kısmı sanayiye dönüştü. Sanayi ise, önce hizmet sektörüne sonra da yeni tip sermaye ile yaşamın her alanında, doğrudan müdahaleci ve yaratıcı bir melezleşmeye evrildi. Günümüzde ise ekonomik-siyasal güç dengeleri ve mobil müdahale araçları çeşitlenip yaşamın her yönünü kuşattı. Modernizim klasik birey anlayışı dönüştü, dönüşmeye devam ediyor. Yeni tip yaşam biçiminin kısaca özeti; *vitrinde olmak, görülebilmek ve rekabetçiliktir* artık.

Bu büyük değişimi gözlemleyen birisi olarak, yazmanın ke-sin kurallarının olduğunu hiç düşünmedim. Olsa olsa geleneğin kimi eğitici/ terbiye edici, yol gösterici yanları vardır; orada her yazarın belli bir süre geçirmesi kaçınılmaz olsa da, zihinsel arka planda gelenekten kopmak, ondan ayrılmak isteği olduğunu düşünüyorum. Geleneğin oluşturduğu birikimi anlamadan yazmak eksik yazmaktır, çünkü tekrara düşmemek içindir aynı zamanda gelenekle ilişkilenmek. Bir bakıma yazmak dediğimiz şey de bizden önceki yazarların getirdiği anlatım biçimlerini, formları eğip büküp yeni bir biçim ve içerikler oluşturup, yeni formlar yaratma işidir.

Öyleyse bizden önce yapılmış hazır formlar varken neden orada kalmayıp yeni arayışlara giriyor, yeni düşüncelerin peşine düşüyoruz? Çünkü insanın doğası, dürtüleri durağan bir hayata izin vermiyor. Şimdiki an tüm geçmişten daha özel, daha çekici ve kışkırtıcı geliyor. Hem zihin hem gövde, hem arzu hem de tin şimdiki zamanda var oluyor. Elbette *şimdiki zamanın* tüm değerlerini yeni içerik ve biçimle sunmaya içten içe hazırlık yapan gelecek bir zaman da var. Bütün geçmiş şimdiki zaman tarafından aşılrken, şimdiki zaman da gelecek için eğilip bükülecek ve yeni bir durum oluşturacaktır. İşte yazar da bu diyalektik bağ ve helezonik ilerleyişte yerleşik kalıpları önce öğrenip kavlıyor, sonra ona başkaldırıp aşındırıyor ve o kalıpları kırıyor. Yazarı bu çabaya sürükleyen şey öncelikle onun düş dünyasıdır. Sözden yazıya geçişin nedenlerinden birisi tanıklık ve umutsa diğer bir nedeni de geleceği bilme ve öğrenme istencidir. Çünkü değiştirilmek istenilen bir şey varsa orada tanıklık, umut ve hayal gücü hep olacaktır.

Tarihten günümüze akan büyük yazarların da güçlerini bu kaynaklardan aldığını düşünüyorum. Dede Korkut Masalları'nın Deli Dumrul'undan aşkı ve fedakârlığı, Binbir Gece Masalları'nın Şehrazat'ında itirazı ve kadının kendi bedenine sahip çıkışını, Don Kişot'un şövalyeliğinden feodalizmin sonunun geldiğini öğreniriz. Ve bu üç anlatı da, *yeni tip birey* ile karşılaşma zamanına hazır olmamızı ister. Tanıklıkların, umutların ve hayal gücünün güçlü etkisi gözlemlenir kurgularında.

Giriş-Gelişme-Sonuç gibi sıralı örgüye dayalı, bildiğimiz klasik anlatı dili olduğu gibi, böyle bir örgüyü daha başından yok sayarak, rastlantılarla ilerleyen farklı yazınsal maceraların varlığı da hatırlanmalı. Örneğin, Calvino'nun "*Görünmez Kentler*" adlı çalışmasında, hükümdar Kubilay Han'ın merak ettiği kent-